

Zaburzenia integracji sensorycznej powodują, że dziecko nie radzi sobie z codziennymi rzeczami, z którymi inne dzieci nie mają kłopotu. Trudno mu się ubrać, skupić, chodzić itd. Zobacz, jakie zachowania dziecka mogą świadczyć o zaburzeniach integracji sensorycznej.

Najczęściej występujące objawy dysfunkcji integracji sensorycznej możemy podzielić na trzy główne kategorie:

I. Problemy z modulacją sensoryczną – odnosi się ona do tego, jak dziecko reguluje swoje reakcje na odbierane wrażenia. Wyróżniamy tu nadreaktywność, podreaktywność oraz poszukiwanie wrażeń sensorycznych.

PROBLEM OBSZAR	DZIECKO NADREAKTYWNE	DZIECKO PODREAKTYWNE	DZIECKO POSZUKUJĄCE WRAŻEŃ SENSORYCZNYCH
DOTYK	Unika dotykania i bycia dotykany przez innych oraz przez przedmioty. Bardzo ostro reaguje na ubrudzenie się, niektóre faktury ubrania (metki, rajstopy) i pożywienia oraz na przypadkowe lekkie dotknięcia.	będzie nieświadome tego, że ma brudną buzię, ręce czy ubrania. Może nie zauważyć, że zostało dotknięte. Bardzo często będzie upuszczało przedmioty. Nie ma także wewnętrznej potrzeby, by bawić się zabawkami.	Dziecko będzie taplało się w błocie, wyrzucało z pojemników zabawki i celowo w nich grzebało. Często żuje przedmioty (np. mankiety, długopis), ociera się o ściany oraz meble, a także wpada na inne osoby.
RUCH I POCZUCIE RÓWNOWAGI	Nie lubi ruchu oraz tego, by ktoś je poruszył z zaskoczenia. Czuje się mało bezpieczne, bardzo boi się upadku i utraty równowagi. Stoi mocno obiema nogami na ziemi. Cierpi również na chorobę lokomocyjną.	Nie zauważa lub nie ma nic przeciwko temu, że ktoś je porusza. Nie zdaje sobie z tego sprawy, że zaraz upadnie oraz kiepsko się chroni przed upadkiem. Ma problemy z rozpoczęciem działania, jednak kiedy już to zrobi, to potrafi na przykład huścić się przez bardzo długi czas i nie robi mu się od tego niedobrze.	Bardzo lubi szybki ruch obrotowy, od którego może nie robić mu się niedobrze. Nieustannie jest w ruchu, wierci się, przyjmuje pozycje do góry nogami, jest bardzo śmiały i często ryzykuje
POZYCJA CIAŁA I KONTROLA MIĘŚNI	Może być usztywnione i nieskoordynowane. Unika zabaw, w których mięśnie odbierają wrażenia sensoryczne.	Nie ma wewnętrznej potrzeby ruchu oraz zabawy. Ożywia je aktywność fizyczna polegająca na pchaniu, ciągnięciu, podnoszeniu oraz noszeniu ciężkich przedmiotów.	Uwielbia, gdy się je przytula i ściska. W większym stopniu niż inne dzieci szuka okazji do ciężkiej pracy oraz bardziej energicznych zabaw.

WZROK	<p>Jest nadmiernie podekscytowane, gdy w polu widzenia pojawia się zbyt dużo elementów (np. zabawek, słów czy ludzi).</p> <p>Często zasłania oczy, ma trudności z nawiązaniem kontaktu wzrokowego, nie uważa podczas pracy przy biurku, nadmiernie reaguje na jasne światło.</p> <p>Zawsze jest czujne, ożywione, podminowane i w stanie gotowości.</p>	<p>Ignoruje nowe bodźce wzrokowe, takie jak przeszkody pojawiające się na jego drodze.</p> <p>Prawie nie reaguje na zbliżające się w jego kierunku przedmioty.</p> <p>Zdarza się także, że nie odwraca wzroku od źródła jasnego światła.</p> <p>Długo wpatruje się w twarze oraz przedmioty, sprawiając przy tym wrażenie, że ich nie zauważa.</p>	<p>Szuka miejsc stymulujących wzrokowo oraz przygląda się im przez długi czas.</p> <p>Przyciągają je błyszczące, poruszające się przedmioty, a także jasne, migoczące światło (np. stroboskopowe albo słoneczne, przesączone przez żaluzje).</p>
SŁUCH	<p>Zasłania uszy, odcinając dźwięki i ludzkie odgłosy.</p> <p>Narzeka także na hałasy (np. odgłos odkurzacza, suszarki), które nie przeszkadzają innym.</p>	<p>dziecko ignoruje zwyczajne dźwięki i głosy, ale potrafi się także „włączyć” w wyniku głośniejszych muzycznych rytmów albo niespodziewanych lub blisko pojawiających się głośniejszych hałasów.</p>	<p>lubi głośne dźwięki (np. głośno nastawiony telewizor). Uwielbia tłum oraz hałaśliwe i ruchliwe miejsca. Zdarza się także, że samo mówi tubalnym głosem.</p>
WĘCH	<p>Nie lubi zapachów, których inni nie zauważają (np. Zapachu dojrzałych bananów).</p>	<p>Nie zdaje sobie sprawy z nieprzyjemnych zapachów i nie potrafi wyczuć zapachu swojego posiłku.</p>	<p>Poszukuje silnych zapachów, nawet tych nieprzyjemnych.</p> <p>Wącha jedzenie, ludzi oraz przedmioty.</p>
SMIAK	<p>Zdecydowanie nie toleruje niektórych konsystencji i temperatury pokarmów.</p> <p>Może się krztusić podczas posiłków.</p>	<p>Może jeść ostro przyprawione pokarmy bez żadnych reakcji.</p>	<p>Może lizać i smakować niejadalne przedmioty (np. Ciastolinę czy zabawki).</p> <p>Mogą preferować mocno przyprawione lub bardzo gorące przyprawy.</p>

II. Problemy z dyskryminacją sensoryczną – odnosi się do trudności, jakie napotyka dziecko podczas rozróżnienia docierających do niego bodźców.

PROBLEMY Z DYSKRYMINACJĄ SENSORYCZNĄ	
DOTYK	<ul style="list-style-type: none"> • Dziecko nie potrafi rozpoznać, w którą część ciała zostało dotknięte. • Ma nieprawidłową świadomość własnego ciała, „nie ma kontaktu” ze swoimi dłońmi i stopami. • Bez patrzenia na przedmiot nie potrafi nazwać go na podstawie dotyku. • Niezdarnie się ubiera, niezgrabnie radzi sobie z guzikami, klamerkami itp. • Nieudolnie posługuje się sztuczkami, a także przedmiotami w sali lekcyjnej. • Może mieć problem z oceną, czy siniak jest bolesny, czy ból się zwiększa, czy zmniejsza lub czy jest mu gorąco, czy zimno.
RUCH I POCZUCIE RÓWNOWAGI	<ul style="list-style-type: none"> • Dziecko nie czuje, że upada, zwłaszcza gdy ma zamknięte oczy. • Jest zdezorientowane po obracaniu, zmianie kierunków albo pozycji innej niż stanie obunóż na ziemi w sposób wyprostowany. • Nie potrafi stwierdzić, kiedy ma już dość ruchu. • Pozycja ciała i kontrola mięśni
POZYCJA CIAŁA I KONTROLA MIĘŚNI	<ul style="list-style-type: none"> • Takie dziecko może nie znać swojego ciała. • Jest niezdarne i może mieć problemy z prawidłowym ustawieniem swoich kończyn podczas ubierania lub pedałowania na rowerze. • Nie umie stopniować ruchów – używa zbyt mało lub zbyt dużo siły, gdy pisze długopisem, bawi się zabawkami, otwiera drzwi bądź kopie piłkę.

	<ul style="list-style-type: none"> • Podczas zabaw i interakcji z innymi obija się o nich, wpada na nich lub gwałtownie ich roztrąca.
WZROK	<ul style="list-style-type: none"> • Dziecko może nie dostrzegać podobieństw lub różnic między obrazkami, napisanymi słowami, przedmiotami czy twarzami (przy wykluczeniu wady wzroku). • Nie potrafi interpretować wyrazu twarzy ani gestów innych osób. • Ma także trudności z zadaniami o charakterze wzrokowym, np. z porządkowaniem kolumn cyfr czy ocenianiem położenia różnych obiektów (oraz siebie) w przestrzeni. • Ma problem z poruszaniem się bez wpadania na przedmioty.
SŁUCH	<ul style="list-style-type: none"> • Dziecko może mieć trudności z zauważaniem różnic między dźwiękami, zwłaszcza spółgłoskami kończącymi wyrazy (przy wykluczeniu infekcji ucha albo dysleksji). • Nie potrafi powtórzyć (ani stworzyć) żadnych rytmów. • Śpiewa, fałszując. • Szuka wskazówek u innych osób, ponieważ instrukcje werbalne mogą być dla niego mylące. • Ma kiepskie umiejętności słuchowe, które objawiają się np. problemami z wyłowieniem głosu nauczyciela z panującego dookoła gwaru lub trudnościami w skupieniu się na jednym dźwięku.
WĘCH SMAK	<ul style="list-style-type: none"> • Dziecko nie potrafi rozróżnić konkretnych zapachów, np. cytryny, octu czy mydła. Nie rozróżnia smaków ani nie potrafi zauważyć, czy jedzenie jest zbyt ostre, słone lub słodkie. Może wybierać pokarmy na podstawie ich wyglądu.

III. Problemy motoryczne o podłożu sensorycznym – odnoszą się do trudności dziecka z planowaniem ruchów poszczególnych części swojego ciała oraz poruszania całym ciałem, a także z realizacją tego planu.

a. Dziecko z zaburzeniami posturalnymi może mieć problemy w obrębie następujących umiejętności motorycznych:

Elementy składowe ruchów	Dziecko może być napięte albo mieć obniżone napięcie mięśniowe. Słabo chwyta przedmioty, z trudem staje w pozycji wyprostowanej i ją utrzymuje. Ma problemy z pełnym zginaniem i rozprostowywaniem kończyn. Garbi się i siedzi niedbale. Z trudnością unosi swoje ciało do raczkowania, skręca ciało do rzutu piłką.
Równowaga	Dziecko łatwo traci równowagę podczas chodzenia lub zmiany pozycji ciała. Potyka się „o powietrze”.
Koordinacja obustronna	Dziecko ma problemy z jednoczesnym wykorzystywaniem obu stron ciała podczas skakania, chwytania piłki, trzymania się łańcuchów huśtawki lub jej odpychania. Trudno mu skoordynować ręce tak, by jedna pomagała drugiej (np. trzymając kartkę podczas jej wycinania czy trzymając kubek podczas jednoczesnego nalewania do niego napoju).
Koordinacja w obrębie jednej strony	Dziecko może nie preferować jednej ręki, podczas codziennych czynności (rysowania lub jedzenia) posługuje się raz prawą raz lewą ręką. Podczas posługiwania się przedmiotami może przekładać je z dłoni do dłoni. Może jeść za pomocą jednej ręki, ale rysować drugą.
Przekraczanie linii środkowej ciała	Może mieć trudności z używaniem ręki, stopy bądź oka po przeciwnej stronie ciała, np. podczas rysowania jedną ręką bądź czytania – przy przekraczaniu linii środkowej przebiegającej przez kartkę.

b. Dziecko z dyspraksją, czyli trudnościami z wykonywaniem celowych i skoordynowanych ruchów będzie miało problemy z następującymi umiejętnościami motorycznymi:

Elementy składowe praktyki (z gr. práksis – zdolność wykonywania celowych ruchów)	Dziecko może mieć problemy z zaplanowaniem nowego złożonego zadania, zaplanowaniem poszczególnych etapów działania i dopasowaniem do nich ruchów swojego ciała czy z przeprowadzeniem wieloetapowego planu działania. Może być niezdarne, niezręczne, pozornie nieostrożne i mieć skłonności do wypadków.
Planowanie dużej motoryki	Dziecko może mieć słabą koordynację motoryczną i niezgrabnie poruszać się między meblami bądź na placu zabaw wśród dzieci. Ma kłopoty w poruszaniu się po schodach, na torach przeszkód, podczas używania sprzętów na placu zabaw, a także podczas czynności

	angażujących większe mięśnie, takich jak: chodzenie, maszerowanie, raczkowanie lub obracanie się wokół własnej osi. Zdolność opanowywania nowych umiejętności motorycznych (np. przeskakiwania) może się pojawić znacznie później niż pozostałe zdolności.
Planowanie małej motoryki: dłonie	Dziecko może mieć trudności z zadaniami manualnymi (np. z rysowaniem, pisaniem, posługiwaniem się guzikami, otwieraniem torebek z przekąskami, używaniem sztućców, układaniem klocków i puzzli).
Planowanie małej motoryki: oczy	Dziecko może mieć trudności z jednoczesnym używaniem obojga oczu, śledzeniem przedmiotów, skupieniem wzroku lub przenoszeniem wzroku z przedmiotu dalszego na bliższy. Może napotykać problemy z przepisywaniem z tablicy, trzymaniem się czytanego miejsca w książce oraz organizowaniem sobie przestrzeni na biurku. Może mieć niechlujne pismo i złą koordynację wzrokowo-ruchową w trakcie rysowania, pracy innymi technikami plastycznymi, budowania z klocków lub zawiązywania butów.
Planowanie małej motoryki: usta	Dziecko może mieć trudności ze ssaniem z piersi albo piciem przez słomkę, a także z jedzeniem, żuciem i przetykaniem. Nie radzi sobie z robieniem baniek mydlnych. Trudność sprawia mu utrzymanie zamkniętej buzi. Może się nadmiernie ślinić. Może mieć także problemy z wymową i zrozumiałym wypowiedzianiem się (do ukończenia trzeciego roku życia).

Kiedy należy zasięgnąć opinii specjalisty (DOŚWIADCZONEGO TERAPEUTY INTEGRACJI SENSORYCZNEJ) ?

- objawów zaburzenia integracji sensorycznej jest wiele i często przypominają one symptomy innych zaburzeń oraz schorzeń.
- Dziecko, które motorycznie rozwija się prawidłowo, może borykać się np. z problemami z zakresu modulacji sensorycznej (niechęć do mycia głowy lub obcinania paznokci, nietolerowanie niektórych konsystencji pokarmu bądź faktur ubrań).
- Nie istnieje coś takiego, jak idealna integracja sensoryczna. Są osoby (zarówno dzieci, jak i dorośli), które integrują bodźce w stopniu bardzo dobrym, inne w stopniu przeciętnym, a jeszcze inne – słabo.
- SYGNAŁ ALARMOWY: częste powtarzanie się u dziecka pewnych objawów oraz nietypowych zachowań.

Bibliografia:

Ayers J.A., Dziecko a integracja sensoryczna, Harmonia, Gdańsk 2016;
 Borkowska M., Wagh K., Integracja sensoryczna na co dzień, PZWL, Warszawa 2017;
 Kranowitz C.S., Nie-zgrane dziecko. Zaburzenia przetwarzania sensorycznego – diagnoza i postępowanie, Harmonia, Gdańsk 2012;